

‘‘-y̆t̆y̆:-L̆y̆æ̆ y̆l̆y̆ ‘‘ í, y̆p̆æ̆ { -y̆æ̆B̆t̆y̆ -y̆c̆y̆æ̆ H S̆Ăy̆ æ̆y̆æ̆y̆L̆y̆Z̆y̆ f̆æ̆y̆l̆y̆æ̆y̆

ତାରାକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି

ଏବର୍ଷ ନଭେମ୍ବର ମାସରେ ପବିତ୍ର କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ ପାରମ୍ପରିକ ବୋଇତ ବନ୍ଦାଣ ଉତ୍ସବ ଓ ଶିଖିଧର୍ମର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଗୁରୁ ନାନକଙ୍କ ଜନ୍ମଦିନ ଏକାଠାରେ ପଡ଼ୁଛି । ଏହା ଏକ ସ୍ମରଣୀୟ ପବିତ୍ର ଦିବସ । ଏହି ମାସରେ ଭୀଷ୍ମ ପଞ୍ଚକବ୍ରତ ସହିତ କାର୍ତ୍ତିକେୟ ପୂଜା ମଧ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଅଛି । ଏହାବ୍ୟତୀତ ଦେବୋତ୍ଥାପନ (ବଡ଼ ଏକାଦଶୀ), ଭୀଷ୍ମ ପଞ୍ଚକ ବ୍ରତ ଓ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣ ବେଶ ଓ ମୁସଲମାନ ଭାଇମାନଙ୍କର ଇଦ୍ ଉର୍ଜୁ ଉତ୍ସବ ପାଳିତ ହେଉଅଛି । ଏହାର ଏକମାସ ପୂର୍ବରୁ ରମଜାନ୍ ମାସ, ମୁସଲମାନମାନଙ୍କର ପବିତ୍ର ରୋଷ (ଉପବାସ) ମାସ ଓ ତା’ର ଏକମାସ ପରେ



ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ପବିତ୍ର କାର୍ତ୍ତିକ ମାସ ପଡ଼ୁଛି । ସବୁ କାର୍ତ୍ତିକ ବ୍ରତାହାରୀମାନେ ରାଧା ଦାମୋଦର ପୂଜା ନିଷ୍କାର ସହିତ ପାଳନ କରି ଏକମାସ ନିରାମିଷ ଭୋଜନ ଗ୍ରହଣ କରିଥାଆନ୍ତି ଓ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ପ୍ରଭାତରୁ ଉଠି, ସମୁଦ୍ର ବା ପୁଷ୍କରିଣୀରେ ପ୍ରାତଃ ସ୍ନାନ କରି ଥାଆନ୍ତି । ତା’ପରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିଥାଆନ୍ତି । ସେହିପରି ଓଡ଼ିଶାର ଅତୀତ ନୌବାଣିଜ୍ୟ ପରମ୍ପରା ଅନୁଯାୟୀ ଏ ଦିନ ବୋଇତ ବନ୍ଦାଣ ଉତ୍ସବ ବିଭିନ୍ନ ବନ୍ଦର ଓ ନଈ କିମ୍ବା ପୋଖରୀରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥାଏ । କଦଳୀ ପଚୁଆ ଓ ସୋଲରେ ନିର୍ମିତ ଢଙ୍ଗା ଓ କାଗଜ ଢଙ୍ଗାମାନ ନଈ କିମ୍ବା ପୋଖରୀରେ ଭସା ଯାଏ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଓଡ଼ିଶାରେ ଚଉଦ ଗୋଟି ବନ୍ଦର ଅଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା- (୧) ଗୋପାଳପୁର, (୨) ଧାମରା, (୩) ବାହାବଳପୁର, (୪) ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା ମୁହାଣ (କାର୍ତ୍ତିନିଆ),

(୫) ଚାନ୍ଦିପୁର, (୬) ଇଞ୍ଚୁଡ଼ି, (୭) ତୁଡ଼ାମଣି, (୮) ଅସ୍ତରଙ୍ଗ, (୯) ବାଲି ହରଚଣ୍ଡୀ, (୧୦) ପାଲୁର, (୧୧) ବାହୁଡ଼ା, (୧୨) ଜଗାଧାରୀ ମୁହାଣ, (୧୩) ବରୁଣେଇ ମୁହାଣ ଓ (୧୪) ପାରାଦୀପ । ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁ ୧୯୬୨ରେ ପାରାଦୀପ ବନ୍ଦରର ଭିତ୍ତି ପ୍ରସ୍ତର ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ।

ପଞ୍ଚକରେ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଦ୍ଵାଦଶୀ ଦିନ ବାଙ୍କ ଚୁଡ଼ା ବେଶ, ଗରୁଡ଼ ଦ୍ଵାଦଶୀ ଓ ତୁଳସୀ ବିବାହ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥାଏ । ତ୍ରୟୋଦଶୀ ଦିନ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ଆଡ଼କିଆ ବେଶ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥାଏ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀଦିନ ଶିବୋତଥାପନ, ବଡ଼ଓଷା ଓ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ଡାଳକିଆ ବେଶ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥାଏ । ରାସ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦିନ କାର୍ତ୍ତିକେଶ୍ଵର ପୂଜା, କେଦାର ବ୍ରତ, କାର୍ତ୍ତିକ ସ୍ନାନ ଓ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ରାଜବେଶ ଓ ବାଲିଯାତ୍ରା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥାଏ ।

ପଞ୍ଚକ ଆଗଦିନ ଚତୁର୍ଥୀ ଦିନ କାର୍ତ୍ତିକେଶ୍ଵରଙ୍କ ଜୟନ୍ତୀ । ସେଦିନ ପ୍ରଭୁ କାର୍ତ୍ତିକେଶ୍ଵର ତାଡ଼କାସୁରକୁ ବଧ କରିଥିଲେ । ଶ୍ରୀକାର୍ତ୍ତିକେୟଙ୍କ ଜନ୍ମ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ରହସ୍ୟମୟ । ତାଙ୍କର ସ୍ଵତ୍ଵାନନ ବା ଛଅଟି ମୁହଁ ସ୍ଵତ୍ଵରିପୁ ଦମନ ପାଇଁ । କାମ, କ୍ରୋଧ, ଲୋଭ, ମୋହ, ମଦ ମାସର୍ଯ୍ୟର ବିନାଶ ପାଇଁ ସେ ଭାରି ଶକ୍ତିଶାଳୀ, ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତରେ ତାଙ୍କ ପୂଜା ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ସେଠାରେ ସେ ଆୟାପାନ୍

ଦେବତା ରୂପରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ସେ ଯଦିଓ ଶିବପୁତ୍ର, କୁମାର ସମ୍ଭବ ନାମରେ ପରିଚିତ । ତାଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣଙ୍କର ଅଶେଷ କୃପା ଥିଲା । ସେ ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣଙ୍କର ବିଶେଷ ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା ପାଇଁ ସବୁ କାର୍ତ୍ତିକ ବ୍ରତଧାରୀ ଓ ବ୍ରତ ଧାରଣୀଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ । ଏବେ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ପୂଜା କରାଯାଉଛି, ମାତ୍ର କଳିକାଳରେ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପୂଜା ପଞ୍ଚକରେ ସ୍ଥାନ ନେଇଛି । ରାଇବାମୋଦର ପୂଜା, କାର୍ତ୍ତିକ ମାସରେ ବିଶେଷ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଛି । ଯେଉଁମାନେ ଗାଁଗହଳିର ଲୋକ ପୁରୀ ଯାଇପାରିବେ ନାହିଁ, ସେମାନେ ପଞ୍ଚକ ପାଠ ପାଞ୍ଚ ଦିନ ବାଲୁକାରେ ରାଇବାମୋଦର ମୂର୍ତ୍ତି ସ୍ଥାପନ କରି ପୂଜା କରିବେ ଓ ରଙ୍ଗବେରଙ୍ଗ ମୁରୁଜରେ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ, ଶ୍ରୀବଳଭଦ୍ର ଓ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ଅଙ୍କନ କରିବେ ।

ଓଡ଼ିଶାର ନୌବାଣିଜ୍ୟର ପରମ୍ପରା

ଏହି ନଭେମ୍ବର ୨ ତାରିଖ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଲଲାଟେନ୍ଦୁ ଦାସ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ରଚିତ ଇଂରାଜୀ ପୁସ୍ତକ ‘Commerce in Orissa’ (୧୬୦୦-୧୮୦୦) ‘ଓଡ଼ିଶାରେ ବାଣିଜ୍ୟ’ ଶୀର୍ଷକ ନୌବାଣିଜ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ଯାହା ଲକ୍ଷ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଐତିହାସିକ, ହରମାନ୍ କୁଲକେଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ହୋଇଛି ସେଥିରୁ ପ୍ରମାଣ ମିଳେ ଯେ, ୧୫୯୨ରେ ଓଡ଼ିଶା ମୋଗଲ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ସହିତ ମିଶ୍ରଣ ଯୋଗୁଁ ସୁଫଳ ପାଇଥିଲା । ଏହି ମିଶ୍ରଣ ଫଳରେ ଓଡ଼ିଶା ଯେ ଅର୍ଥନୈତିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏକଘରକିଆ ଥିଲା, ତାହା ଭଗ୍ନ ହେଲା । ଅନେକ ବ୍ୟବସାୟୀ ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟକୁ ଚାଲିଗଲେ ବାଣିଜ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଲାଭବାନ୍ ହେବା ପାଇଁ । ଓଡ଼ିଆ ବୟନ ଶିଳ୍ପର ଯାଦୁକରୀ ପ୍ରଭାବ ସୁଦୂର, ଅମଷ୍ଟରତାମ୍, ଇଂଲଣ୍ଡ ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣ ଏସୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ବିପୁଳ ବାଣିଜ୍ୟିକ ବଜାର ପାଇଲା । ବାଣିଜ୍ୟିକ ଫାଇଦା ଉଠାଇବା ପାଇଁ ଏହି ସମୟରେ ଇଂଲିସ୍ ଓ ଡଚ୍ ଇଷ୍ଟଇଣ୍ଡିଆ କମ୍ପାନୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ସପ୍ତଦଶ ଶତାବ୍ଦୀ ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ ନୌବାଣିଜ୍ୟର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଯୁଗ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ଏହି ସମୟରେ ଉତ୍କଳରୁ ଚାଉଳ ଆମଦାନୀ କରୁଥିଲା, ଯଦିଓ ଏହି ଦ୍ଵୀପ ନିକଟରେ ତାମିଲନାଡୁ ଓ କରମଣ୍ଡଳ ଅତି ପାଖାପାଖି ଥିଲା । ଯଦି ଉତ୍କଳରୁ ଚାଉଳ ଆମଦାନୀ କରିବାରେ ଶ୍ରୀଲଙ୍କାର ବିଳମ୍ବ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା ତେବେ ସେଠାରେ ଥିବା ଅଧିବାସୀଙ୍କ ପାଇଁ ସଙ୍କଟ ଘନେଇ ଆସୁଥିଲା । ଶୀକାର କରିବା ପାଇଁ ଉତ୍କଳରୁ ହାତୀ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀଲଙ୍କାକୁ ପଠା ହେଉଥିଲା ଆମଦାନୀ ସୂତ୍ରରେ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ସୁନା ଏବଂ ରୂପା ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀଲଙ୍କାକୁ ଆମଦାନୀ ହେଉଥିଲା ମୁଦ୍ରା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରିବା ପାଇଁ, ସେ (ଦାସ ମହାପାତ୍ର) ‘ଅତୀତ ଓଡ଼ିଶାର ନୌବାଣିଜ୍ୟ’ ସମ୍ପର୍କରେ ଓଡ଼ିଆରେ ଏକ ପୁସ୍ତକ ରଚନା କରିଛନ୍ତି ।

ବିଭିନ୍ନ ଶାଳୀ ସାଧବ ଓ ନୌବାଣିଜ୍ୟରେ ପରିପୁଷ୍ଟ ସାଧବମାନଙ୍କ ଗପ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ତଥ୍ୟପୋଇ, ବୋଲେହୁଡ଼ି, କୁହୁକ ମଣ୍ଡଳ, ଚଢ଼େଇ କଥା, ସାଧବ ଝିଅ, କୁହୁକ କରାଟ ଓ ସୌଦାଗର ଚାରିପୁଅ । ଏହା ସହିତ ଓଷା ଓ ପର୍ବପର୍ବାଣିଗୁଡ଼ିକ ହେଲା- ଖୁଦୁରୁକୁଣି, କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ଭୋଦେଇ ଓଷା, କର୍ମପୂଜା, ଚୈତପର୍ବ । ଏହା ସହିତ ଶନିପୂଜା, ତ୍ରିନାଥମେଳା, ଦ୍ଵିତୀୟାଓଷା ଓ ଖରସୁଆଁ (ବିହାର) ସ୍ଵାମୀ ସୁଦନାଥବ୍ରତ ।

ସଂସ୍କୃତ କବି କାଳିଦାସ ରଘୁବଂଶରେ ଲେଖିଛନ୍ତି, କଳିଙ୍ଗ ରାଜାଙ୍କୁ ସେତେବେଳେ ‘ମହୋଦଧି ପତି’ ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିଲା । ଜଣେ ସିଦ୍ଧାଚାର୍ଯ୍ୟ କାହ୍ନୁପା ସମଗ୍ର ପୂର୍ବ ଭାରତର ନୌବାଣିଜ୍ୟ କଥା ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି । ମଧ୍ୟଭାଗର କବି ଓ ତାଙ୍କ କୃତ ସାହିତ୍ୟ, ଯଥା- ଶାରଳା ଦାସଙ୍କ ‘ମହାଭାରତ’, ନରସିଂହ ସେନଙ୍କ ପରିମଳ କାବ୍ୟ, ଯଶୋବନ୍ତ ଦାସଙ୍କ ଟୀକା ଗୋବିନ୍ଦଚନ୍ଦ୍ର ଏବଂ କୈବର୍ତ୍ତ ଗୀତା, ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଙ୍କ ଲାବଣ୍ୟବତୀ ଏବଂ ଦୀନକୃଷ୍ଣ ଦାସଙ୍କ ରସକଲ୍ଲୋଳ କାବ୍ୟରେ ବୋଇତ ନାବ, ସାଧବ, ସାଧବାଣୀ, ମଙ୍ଗ ନାବିକ ଏବଂ ଶ୍ରୀଲଙ୍କା, ଜାଭା, ବାଲି, ସୁବର୍ଣ୍ଣଦୀପ ଓ ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ସହିତ କଳିଙ୍ଗର ନୌବାଣିଜ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ସୂଚନା ମିଳେ ।

ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଐତିହାସିକ ଆର୍.ସି. ମଜୁମଦାର ମତ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ଯେ, ଜାଭାର ଶୈଳେନ୍ଦ୍ରମାନେ ସପ୍ତମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଓଡ଼ିଶା ଶାସନ କରୁଥିବା ଶୈଳୋଭବମାନଙ୍କର ଏକ ଶାଖା ଅଟନ୍ତି ସେମାନେ ଗଞ୍ଜାମ ଓ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାରେ ଓଡ଼ିଆ ବଣିକମାନେ ନଡ଼ିଆ, ମାଟିବାସନ ପାତ୍ର, ଚନ୍ଦନକାଠ, ଲୁଗା, ଚାଉଳ, ଲୁଣ, ଲବଙ୍ଗ, ଲାଉ, ରେଶମ ଶାଢ଼ୀ, ପାନପତ୍ର ଓ ଗୁଆ, ହାତୀ, ମୂଲ୍ୟବାନ ପଥର ବେପାର ସେହି ଦେଶମାନଙ୍କୁ ନେଇ ବଣିଜ କରୁଥିଲେ । ସାହୁମାନେ ସାଧବଥିଲେ । ଏହି ସାହୁ ଶବ୍ଦ ସାଧବ ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଛି । ସେମାନେ ସାଧୁଥିଲେ ବୋଲି ସାଧବ ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଉଥିଲା । ସାହୁମାନେ ବ୍ରାହ୍ମଣ, କ୍ଷତ୍ରୀୟ ଓ ଖଣ୍ଡାୟତ ଶ୍ରେଣୀର ଥିଲେ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ସେମାନେ ତେଲି, ପୁଟୁଳି ବଣିଆ, କୁମୁଟି, ଥୋଡ଼ିଆ ଓ ଗୁଡ଼ିଆ ଶ୍ରେଣୀର ବଣିକମାନଙ୍କର ନିବାସପାଟଣା ରୂପେ ଜଣା ଯାଉଥିଲେ । ପ୍ରାଚୀ ନଦୀକୂଳରେ କେତେକ ମାଉଣ୍ଡ ଯାହା ବୋଇତକୁଦ ଓ ଜାହାଜ ପଡ଼ିଆ ରୂପେ ଜଣାଯାଉଥିଲା । ଅତୀତରେ ତାମ୍ବୁଲିପ୍ତି, ପାଲୁର, ତେଲିତାଳୋ, ଚିଲିକା, କାକଟପୁର, ବାଲିପାଟଣା ଓ ବିରୁଡ଼ିପାଟଣା ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରୀୟ ବନ୍ଦର ରୂପେ ଗଣା ହେଉଥିଲା । କଳିଙ୍ଗ ବଣିକମାନଙ୍କର ପୂର୍ବରେ ଜାଭା (ବାଲିଦ୍ଵୀପ) ଶ୍ରୀଲଙ୍କା, ବର୍ମା, ଚୀନ, ମାଳୟ ସହିତ ବେପାର ବଣିଜ ଚାଲୁଥିଲା ଓ ପଶ୍ଚିମରେ ପାରସ୍ୟ, ଗ୍ରୀସ୍

ଏବଂ ମିଶର ସହିତ ବେପାର ବଣିଜ ତାଲୁଥିଲା । ପୁରାତନ ଏବଂ ମଧ୍ୟଯୁଗରେ ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତ ସହିତ ବଣିଜ ଥିଲା । ଷୋଡ଼ଶ ଶତାବ୍ଦୀ ବେଳକୁ ଗଜପତିଙ୍କର ପତନ ଯୋଗୁଁ ଓଡ଼ିଶାର ନୌବାଣିଜ୍ୟର ପତନ ଘଟିଥିଲା । ବୋଇତ ବନ୍ଦାଶର ବଚନିକା ଥିଲା – ‘ଆ କା ମା ବୈ, ପାନ ଗୁଆ ଥୋଇ, ପାନ ଗୁଆ ତୋର, ମାସିକ ଧରମ ମୋର ।’ ଆଷାଢ଼ରୁ କାର୍ତ୍ତିକ ମାସରେ ଆମେ ବଣିଜ କରି ଓଡ଼ିଶାକୁ ଫେରିବୁ । ଭୟ କର ନାହିଁ । ଏହି କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ ଫେରୁଥିବା ସାଧବମାନଙ୍କର ସାଧବାଣୀମାନେ କେଉଁ ପୁରାତନ କାଳରୁ ବୋଇତ ବନ୍ଦାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଲିପ୍ତ ରହୁଥିଲେ ।

ଗୁରୁନାନକ ଜୟନ୍ତୀ

ଏ ବର୍ଷ କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦିନ ଶିଖ୍ ଧର୍ମର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଗୁରୁ ନାନକଙ୍କ ଜୟନ୍ତୀ ପଡ଼ୁଛି । ଗୁରୁ ନାନକ ୧୪୬୮ ଖ୍ରୀ:ଅ: ପବିତ୍ର କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦିନ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ଲାହୋର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଗ୍ରାମ । ତାଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ନାମ କାଳୁ ଓ ମାତାଙ୍କ ନାମ ତ୍ରିପତା । ପିତା କୃଷି ଓ ସାମାନ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ କରି ଚଳୁଥିଲେ ।

ସ୍ବାଭାବିକ ବୈରାଗ୍ୟ ଭାବ ଧରି ନାନକ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଯେଉଁ ବୟସରେ ଶିଶୁମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଖେଳ କୌତୁକରେ ସମୟ କଟାନ୍ତି, ପିତାମାତାଙ୍କ ପାଖରେ ନାନା ପ୍ରକାର କଟାଳ କରନ୍ତି, ସେହି ବୟସରେ ହିଁ ନାନକ ଧୀର, ସ୍ଥିର ଓ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ଜଣାପଡ଼ୁଥିଲେ । ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ବୟସରେ ସେ ଗ୍ରାମ୍ୟ ପାଠଶାଳାକୁ ବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ଯାଇଥିଲେ । ଗୁରୁଙ୍କଠାରୁ ଶିକ୍ଷା ପାଇଲାବେଳେ ମନରେ ସନ୍ଦେହ ହେବାରୁ ସେ ପ୍ରଶ୍ନ କରିଥିଲେ, ‘ଇଶ୍ବର ଯେ ଅଛନ୍ତି, ତା’ର ପ୍ରମାଣ କ’ଣ ?’ ଏହା ଶୁଣି ନିଜେ ଗୁରୁ ଚମକି ଉଠିଥିଲେ, ତାଙ୍କର ଏହି ଛାତ୍ରଟି ଯେ ଦିନେ ବଡ଼ ଧର୍ମଗୁରୁ ହେବ, ତାହା ସେଦିନ ସେ ସୂଚାଇଥିଲେ । ଅଳ୍ପ ଦିନ ପରେ ନାନକ ସଂସ୍କୃତ ଓ ପାରସୀ ଭାଷାରେ ପଣ୍ଡିତ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ସେ ଥରେ ମାତ୍ର ଯାହା ପଢ଼ୁଥିଲେ କିମ୍ବା ଶୁଣୁଥିଲେ, ତାହା ସେ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ମନରେ ରଖି ପାଢ଼ୁଥିଲେ ।

ଯେତେବେଳେ ଧର୍ମ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ବାଦବିବାଦ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଧର୍ମ ନାମରେ ଅଧର୍ମ ବ୍ୟାପୁଥିଲା ଗୁରୁ ନାନକ ଏଭଳି ଗୋଟିଏ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର କଲେ, ଯାହାକୁ ପୃଥିବୀର ସମସ୍ତ ମନୁଷ୍ୟ ଜାତି-ବର୍ଣ୍ଣ-ଧର୍ମ-ନିର୍ବିଶେଷରେ ନିଜର ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇପାରିବେ । ତାଙ୍କ ପ୍ରଚାରିତ ଧର୍ମରେ କୌଣସି ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତା ନାହିଁ ଯେ କେହି ବ୍ୟକ୍ତି ତାଙ୍କର ଶିଷ୍ୟ ହୋଇପାରିବ । ପୃଥିବୀରେ

ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟ ତାଙ୍କ ଆପଣାର ଥିଲେ, ସମସ୍ତେ ବନ୍ଧୁ ମିତ୍ର । ନାନକଙ୍କ ଜୀବନକାଳ ମଧ୍ୟରେ ଦିନେ ହେଲେ କେହି ତାଙ୍କର କ୍ରୋଧ ଦେଖୁ ନାହିଁ । ଶିଖ୍ ଇତିହାସ ସହ ତାଙ୍କର ନାମ ଅମର ହୋଇ ରହିଥିବ । ଗୁରୁ ନାନକ ମାନବବାଦର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଓ ପ୍ରସାର ପାଇଁ ଶିଖ୍ ଧର୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । ସମଗ୍ର ମାନବ ଜାତିର ବିକାଶ ପାଇଁ ନାନକ ଯେଉଁ ବାଣୀ ପ୍ରଚାର କରିଥିଲେ ତା’ର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ଆଜି ରହିଛି । ଜାତି, ଧର୍ମ, ବର୍ଣ୍ଣର ନିରପେକ୍ଷତା ଓ ସର୍ବଧର୍ମ ସମତାବ ବାଣୀକୁ ସେ ଚାରିଆଡ଼େ ପ୍ରଚାର କରିଥିଲେ । ଏ ସମଗ୍ର ସଂସାରକୁ ଜଣେ ମାତ୍ର ପରମାତ୍ମା ହିଁ ପରିଚାଳନା କରନ୍ତି । ନାନକଙ୍କ ଭାଷାରେ ସତ୍ୟମାର୍ଗରେ ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ପ୍ରକୃତ ହିନ୍ଦୁ, ପ୍ରକୃତ ମୁସଲମାନ । ସବୁଧର୍ମର ମୂଳମନ୍ତ୍ର ହେଉଛି ପ୍ରେମ । ତାଙ୍କ ମତରେ ଧର୍ମ କେବଳ ବାହ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ ପାଇଁ ନୁହେଁ ବରଂ ଏହା ଜୀବନର ଦର୍ଶନ ଅଟେ । ତାଙ୍କ ମତରେ ଗୃହସ୍ଥ ଜୀବନ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜୀବନ । କାରଣ ଏଠାରେ ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ଜନସେବା କରିବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ପାଇଥାଏ । ଇଶ୍ବରଙ୍କ ନାମ ଜପ ଓ ସ୍ମରଣ କରିବା ଓ ପୁରୁଷାର୍ଥ ଭାବରେ ସଙ୍ଗୋଟ ଭାବେ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବା ହେଉଛି ପ୍ରକୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଧର୍ମ । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ ଦୁଃଖୀ ଓ ପାଡ଼ିତଙ୍କ ସେବା କରିବା ଉଚିତ୍ । ଧନ, ଜାତି ଓ ଧର୍ମକୁ ନେଇ ଅହଂଭାବ ରଖିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । କାରଣ ସମସ୍ତେ ହେଉଛନ୍ତି ଇଶ୍ବରଙ୍କ ସନ୍ତାନ । ଶିଖ୍ ଧର୍ମରେ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁନାହିଁ । ଶ୍ରୀନାନକ ବାଣୀର ସାର୍ବଜନୀନ ଆବେଦନ—

- କ) ନିତ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧା ଓ ନିଷ୍ଠାର ସହ ଗୁରୁବାଣୀ ଓ ଗୁରୁସନ୍ଧ ସାହିବ୍ ପଠନ ଓ ଗୁରୁ ପ୍ରତ୍ୟାର୍ଥେ କର୍ମ, ନିତ୍ୟ, ସତ୍‌ସଙ୍ଗ ଓ ନିତ୍ୟ ଲିଙ୍ଗର (ପଂକ୍ତି ଭୋଜନ), ଦୀନଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ରଙ୍କ ପାଇଁ ଆୟୋଜନ, ଜଣେ ଶିଖ୍‌ର ଧାର୍ମିକ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ ।
- ଖ) ଆମେ ଯାହା ଦେଖୁ, ତାହା ଇଶ୍ବରଙ୍କ ଶରୀର ଓ ଯାହା ଶୁଣୁ, ତାହା ତାଙ୍କ ସ୍ବର । ସେ ହିଁ ଏକ ମାତ୍ର ସତ୍ତା ।
- ଗ) ଗୁରୁ ହିଁ ତ୍ରିଜଗତର ଆଲୋକର ଉତ୍ସ । ମନୁଷ୍ୟ ଗୁରୁଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିପାରିଲେ ଚିର ଶାନ୍ତି ଲାଭ କରିଥାଏ ।
- ଘ) ତୀର୍ଥ ଯାତ୍ରା କରିବାର କିଛି ମୂଲ୍ୟ ନଥାଏ । ଗୁରୁ ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥା’ନ୍ତି, ତାହା ହିଁ ତୀର୍ଥ ।

ବି-୩୫

ଷ୍ଟାର୍‌ସିଟି (ପଟିଆ ଜଳି)

ଭୁବନେଶ୍ବର-୭୫୧୦୨୪